

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Заместник-министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД09-.....

На основание чл. 13д, ал. 2, т. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряването на обучението по учебен предмет и Заповед № РД09-3194/30.05.2022 г. на министъра на образованието и науката

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за отраслова професионална подготовка по учебен предмет **Икономика и организация на транспорта – теория за специалност код 8400302 „Ръководител движение“, професия код 840 „Организатор по експлоатация в ж.п. инфраструктура“** от професионално направление код 840 **„Транспортни услуги“** съгласно приложението.

Учебната програма влиза в сила от учебната 2022/2023 година.

X

МАРИЕТА ГЕОРГИЕВА
Заместник-министър на образованието и...

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

за специфична професионална подготовка

по

учебния предмет

ИКОНОМИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРАНСПОРТА

теория

Утвърдена със Заповед № РД ..... Г.

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

код 840 „Транспортни услуги“

ПРОФЕСИЯ:

код 840030 „Организатор по експлоатация в ж.п. инфраструктура“

СПЕЦИАЛНОСТ:

код 8400302 „Ръководител движение“

София, 2022 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебният предмет **Икономика и организация на транспорта – теория** е част от специфичната професионална подготовка. Учебната програма е предназначена за специалност „Ръководител движение“, професия „Организатор по експлоатация в ЖП инфраструктура“ от професионално направление Транспортни услуги.

В учебната програма е включено учебно съдържание, с овладяването на което се цели учениците да усвоят система от знания за транспортните системи в Република България и в страните от Европейския съюз.

Учениците изучават икономика на товарните и пътническите превози, експлоатационна дейност в железопътния транспорт, способности и средства за отчитане на приходи, разходи и труд в транспортните предприятия.

Структурата на учебната програма е подчинена на изискването в началото да се усвои тази част от учебната информация, която служи като научна база за изясняване на останалото учебно съдържание. Акцентира се върху придобиване на: професионални компетенции за прилагане на промени вследствие актуализация на нормативна и законова уредба; способност за работа с помощна литература и икономически справочници; ползване на програмни продукти и Интернет.

Обучението по предмета има фундаментален характер и се извършва във взаимовръзка с учебните предмети от отрасловата и специфичната подготовка по професията. Формираните професионални компетентности по предмета са основа за провеждане на обучението по останалите предмети от отрасловата и от специфичната професионална подготовка за професиите от посоченото професионално направление.

Обучението се провежда чрез теоретични уроци за нови знания и се организира чрез активно включване на ученика в учебния процес, чрез проблемно поставяне и изясняване на учебното съдържание, чрез анализиране на данни, разработване на доклади, поставяне на индивидуални и екипни задачи, познавателна дейност: за проучване и синтезиране на информация от различни източници. В допълнение могат да се използват и уроци за упражнения, които да развият способност за икономическо мислене, усет и ориентация в икономическата ситуация. Учителят използва подходящи образователни техники и различни методи за преподаване в зависимост от методичната единица, като планира и избира нагледните средства и материали.

Образователно-технологичните модели като е-обучение, уеб-уроци, демонстрации, а също и презентации по дадени теми или част от теми, работа с различни източници в интернет, електронни тестове, работни листове, електронни уроци и др. следва да се прилагат с цел

постигане оптимален резултат в конкретна учебна ситуация и повишаване мотивацията на учениците за учене.

Обучението се провежда в кабинет, оборудван с дидактически материали, учебно-технически средства, устройства за достъп до електронни ресурси, стандарти, чертежи, схеми, фотоси, макети, справочна и техническа литература.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основната цел на обучението по учебния предмет **Икономика и организация на транспорта** е учениците да придобият необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества) за:

- технико-икономическите особености на отделните видове транспорт
- структурата и динамиката на товарооборота и товарните превози
- структурата и динамиката на пътничкопотоците и тяхната неравномерност
- същността и особеностите на експлоатационните приходи и разходи
- особеностите при определяне на себестойността на превозите и тяхната рентабилност

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Разпределение на учебното време:

Общият брой часове по учебния предмет **Икономика и организация на транспорта** – теория е определен в специфичната професионална подготовка на типовия учебен план за съответната специалност.

В съответствие с типовия учебен план са разработени варианти на разпределение на учебните часове за преподаване на учебното съдържание по учебния предмет, както следва:

Варианти	Вариант I	Вариант II
Часове по типов учебен план	54 учебни часа	36 учебни часа

Раздели, теми и препоръчителен брой часове

Учебното съдържание е структурирано в четири раздела. За всеки раздел са записани препоръчителен брой учебни часове и теми. Учебните часове се разпределят по раздели и теми в началото на всяка учебна година от учителя, в зависимост от възможностите и интересите

на учениците, методите на обучение и планираната в училищния учебен план разширена професионална подготовка.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ И ТЕМИТЕ	ПРЕПОРЪЧИТЕЛЕН БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ	
		Вариант I	Вариант II
I.	Транспортни системи	10	7
1.	Транспортна система на Република България. Техничко-икономически особености на различните видове транспорт		
2.	Европейска транспортна система. Общи принципи на транспортната политика на ЕС		
3.	Интегриране на транспортната система на Р България в транспортната система на ЕС		
II.	Икономика на превозите в железопътния транспорт	26	15
1.	Икономика на товарните превози. Структура и динамика на товарооборота. Основни товари и товаропотоци		
2.	Фактори, определящи обема на товарните превози		
3.	Техничко-икономически показатели за използване на товарните превози		
4.	Икономика на пътническите превози. Структура и динамика на пътникопотока. Неравномерност		
5.	Техничко-икономически показатели за използване на пътническите превози		
III.	Експлоатационна дейност в железопътния транспорт	10	7
1.	Икономика и същност на експлоатационната дейност		
2.	Количествени и качествени технико-икономически показатели за работа на транспортните предприятия		
3.	Експлоатационни показатели за използване на тяговия подвижен железопътен състав		
4.	Материално-техническа база на транспортното предприятие		
5.	Икономика на материалните ресурси. Норми за разход		
6.	Оборотни средства. Складово стопанство		
7.	Експлоатационни разходи		

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ И ТЕМИТЕ	ПРЕПОРЪЧИТЕЛЕН БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ	
		Вариант I	Вариант II
IV.	Особености на отчитане на приходи, разходи и труд в транспортните предприятия	5	5
1.	Себестойност на транспортната продукция		
2.	Финанси на транспортното предприятие. Приходи в транспорта		
3.	Образуване и разпределение на печалбата в транспорта. Рентабилност		
4.	Икономика на труда. Особенности на организацията на труда в транспорта		
5.	Форми и системи на заплащане на труда в транспорта. Кадрово осигуряване		
	Резерв часове	3	2
	ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ:	54	36

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В резултат от обучението ученикът трябва да притежава следните знания, умения и компетентности:

знания за:

- транспортната система на Република България и Европейския Съюз;
- принципите на транспортната политика на Европейския съюз;
- количествените и качествените технико-икономически показатели за използване на пътнически и товарни вагони;
- експлоатационните показатели за използване на тяговия подвижен жп състав;
- материално-техническата база в транспортно предприятие;
- същност и особености на експлоатационните приходи и разходи;

умения за:

- обясняване транспортните системи на Република България и Европейския съюз;
- обясняване принципите на Европейската транспортна политика;
- обясняване технико-икономическите особености на отделните видове транспорт и тяхното взаимодействие;

компетентности:

- проява на наблюдателност и концентрация;
- рационален подход при решаване на задачи с практическа насоченост;

- анализ на особеностите на товарните и пътническите превози;
- анализ на особеностите на материално-техническата база, приходите, разходите и себестойността на превозите.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Гичка Пандъкова. Професионална гимназия по железопътен транспорт „Никола Йонков Вапцаров“, гр. Горна Оряховица.
2. инж. Богдана Кънчева. Професионална гимназия по железопътен транспорт „Никола Йонков Вапцаров“, гр. Горна Оряховица.
3. инж. Иво Димитров. Професионална гимназия по железопътен транспорт „Никола Йонков Вапцаров“, гр. Горна Оряховица.
4. инж. Илиян Патриков. Поделение „Управление движението на влаковете и гаровата дейност“, гр. Горна Оряховица. ДП“НКЖИ“.
5. инж. Нелко Прокопиев. Поделение „Управление движението на влаковете и гаровата дейност“, гр. Горна Оряховица. ДП“НКЖИ“.

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Бакалова, В., Николова, Х., Икономика на транспорта, УНСС, 2010.
2. Аврамов, П., Икономика на транспорта, ВТУ „Т.Каблешков“, 2005.
3. Бакалова, В., Минков, Т., Икономически анализ на транспортното предприятие, УНСС, 2012.
4. Ананиев, В., Управление на транспортни системи, Стопанство, 2004.
5. Николова, Х., Коралова, П., Организация на транспортната дейност и търговски операции в транспорта, УНСС, 2014.
6. Василев, Е., Управление на персонала в транспорта, УНСС, 2008г.

Учебната програма е разработена от авторски екип, сформирани по проект BG05M2OP001-2.014-0001 „Подкрепа за дуалната система на обучение“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.